

De geboorte van het Hammond orgel

In een stoffige fabriek in Chicago zat de Amerikaanse uitvinder Laurens Hammond begin jaren dertig te broeden op een probleem. Hij was een genie, maar een enigszins onwaarschijnlijke muzikale pionier: Hammond kon zelf geen noot spelen en hield nauwelijks van muziek. Zijn bedrijf maakte op dat moment hoofdzakelijk elektrische klokken. Toen de Grote Depressie toesloeg en de verkoop van klokken instortte, zat hij met duizenden kleine, synchrone elektromotoren in zijn maag. Hammond besloot die motoren te gebruiken voor iets anders: het aandrijven van stalen, tandwielachtige schijfjes—de beroemde *tonewheels*. Zo werd in 1934 het Hammond-orgel geboren.

Het oorspronkelijke doel van Laurens Hammond was simpel en conservatief: hij wilde een goedkoop, compact alternatief bieden voor de immens dure en gigantische pijporgels in kleine kerken. En dat lukte. Maar wat Hammond niet had kunnen voorzien, was dat zijn instrument de kerken zou uitstromen en de basis zou leggen voor een muzikale revolutie.

De echte magie ontstond toen muzikanten het instrument mee naar buiten namen, de straat op, de nachtclubs in en de studio's van de gospel, blues en jazz. Artiesten zoals Jimmy Smith ontdekten in de jaren vijftig dat als je de *drawbars* (de trekregisters) op een bepaalde manier instelde, en de toetsen hard en percussief bespeelde, het orgel niet meer klonk als een vrome kerkbank, maar als een rauwe, snijdende en swingende scheurijzer.

Toen het orgel in de jaren zestig ook nog eens werd gekoppeld aan de *Leslie-speaker* —een roterende luidspreker die een ruimtelijk, golvend doppler-effect creëerde —was er geen houden meer aan. Laurens Hammond haatte de Leslie-speaker overigens en verbood de verkoop ervan in zijn eigen winkels, maar de muzikanten vonden het goud.

De impact van het Hammond-orgel op de moderne muziek is nauwelijks te overschatten:

De ruggengraat van de Pop en Rock: In de jaren '60 en '70 werd de Hammond B3 de motor van de rockmuziek. Denk aan de majestueuze opening van *A Whiter Shade of Pale* door Procol Harum, de woeste orgelsolo's van Jon Lord bij Deep Purple (*Child in Time*), of de hypnotiserende klanken van Rick Wright bij Pink Floyd.

Ziel van de Soul en R&B: Het iconische Stax- en Motown-geluid valt niet te denken zonder het orgel. Booker T. Jones speelde met zijn Hammond in *Green Onions* een van de beroemdste instrumentalen uit de popgeschiedenis.

Gospel en Jazz als Kraamkamer: In de Afro-Amerikaanse kerken bleef de Hammond het hart van de gospelmuziek, waar de unieke speelstijl —vol snelle glijders en percussieve baslijnen— de fundamenteën legde voor de latere funk en neo-soul. Dat een ongebruikte klokkenmotor uiteindelijk de soundtrack zou leveren voor de grootste rock- en soulrevolutie uit de geschiedenis, blijft een van de mooiste toevalligheden in de muziekgeschiedenis.